

N:o 50.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 19 April 1881.
» » » » Andra Kammaren den 19 » »

Riksdagens underdåniga Skrifvelse, om revision af gällande lagstiftning angående enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar.

(Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets Utlåtande N:o 1.)

S. A. K.

Bristerna uti gällande lagstiftning angående enskilda sedelutgifvande banker äro af icke ringa betydighet.

Såsom sådana kunna särskildt framhållas: det låga minimum af en million kronor till grundfond; saknaden af annan bestämmelse om beskaffenheten af de räntebärande obligationer, som skola ingå i grundfondshypoteken, än att de skola vara »lätt säljbara», och af uttrycklig föreskrift om sådana obligationers utbytande mot andra, derest de, efter att en gång hafva blifvit godkända, sedermera falla i värde eller upphöra att vara »lätt säljbara»; — olikheten af den pröfning angående lemnade grundfondshypoteks antaglighet, som uppstår derigenom, att Konungens Befallningshafvande, en hvar inom sitt län, sjelf eller genom utsedt ombud, antagligen efter sins emellan olika grunder, verkställer en dylik pröfning; — möjligheten för en sedelutgifvande bank att af de på deposition samt upp- och afskrifning hopade medlen, för beredande af högre räntevinst, på längre tid utlåna och dymedelst till minskning i säkerheten fastläsa medel, som banken är pliktig åter utbetala dels

efter förut bestämd kort tid, dels genast vid anfordran; — det mindre betryggande förhållandet emellan å ena sidan grundfonden och bankens kassa af gällande guldmynt samt å den andra det medgifna beloppet af utelöpande sedlar och det obegränsade beloppet af andra vid anfordran betalbara papper; — sjelfva grunden för sedelutgifningsrätten, hvilken i vissa fall kan begagnas till betydligt belopp utan någon som helst motsvarighet af kassa, och i annat hänseende kan utsträckas i visst förhållande till utestående fordringars belopp; — samt bristen på någon utväg för staten att kontrollera och bestämma, när en enskild bank förlorat 10 procent af sin grundfond och följaktligen skall ställas under utredning, enär detta beror af bankens egna räkenskaper, hvilka statens myndigheter icke hafva någon laglig rätt att kontrollera; åtskilliga andra oegentligheter att förtiga.

Flere af dessa brister borde väl kunna undanrödjas genom ändringar i gällande stadganden; men då i fråga om förevarande del af kreditlagstiftningen man, vid företagande af partiella förändringar, lättare än annars löper fara, att dessa förändringar icke komma i full harmoni med de qvarstående bestämmelserna, har Riksdagen, hos hvilken framställning i ämnet skett, funnit lämpligast vara, att lagstiftningen angående de enskilda sedelutgifvande bankerna underkastas en fullständig revision. Tidpunkten för en sådan åtgärd synes ock nu vara gynsam, då lugn råder i affärsverlden; och enär oktrojerna för flere af de enskilda sedelutgifvande bankerna utgå med år 1884, samt ansökan om förnyad oktroj skall ske aderton månader innan den löpande oktrojen tilländagår, torde, för att innan sistnämnda tid medhinna en ny lagstiftning i ämnet, nödigt vara, att åtgärder därför så snart möjligt vidtagas.

För behofvet af en sådan ny lagstiftning talar ock i väsentlig mån den omständighet, att icke ringa tvekan råder om rätta betydelsen af den ansvarighet, de solidariske bolagsmännen i enskild sedelutgifvande bank sig iklädt. Visserligen är, efter nådigt uppdrag af Eders Kongl. Maj:t, af särskilde komiterade utarbetadt ett förslag till förordning angående enskild sedelutgifvande banks, aktiebanks och sparbanks konkurs, i hvilket förslag äfven ingå bestämmelser, huru den solidariska ansvarigheten bör i ty fall göras gällande; men detta förslag, emot hvilket, enligt hvad upplyst blifvit, vid dess granskning i Högsta Domstolen, flere anmärkningar blifvit framställda, är dock ännu intet annat än blott ett förslag. För dem, som efter de nuvarande oktrojernas utgång kunna vara sinnade antingen att fortsätta med redan bildade bolags verksamhet, eller att bilda nya bolag för bankrörelses bedrivande, huru vidsträckt eller inskränkt än sedelutgifningsrätten må blifva, lär det väl alltid

vara af stor vigt att i sjelfva banklagen återfinna oförtydbara stadganden om den solidariska ansvarighetens rätta betydelse och om sättet för dess tillämpning. Utan full trygghet i detta fall torde bolagsmännen icke alltid komma att utgöras af sådana samhällsmedlemmar, hvilkas förmögenhet och ställning i öfrigt eljest skulle innebära bästa säkerhet för den solidariska ansvarighetens uppfyllelse till det allmännas båtnad.

Ännu en omständighet synes tala för en mera omfattande utredning om de förändringar i lagstiftningen för rikets bankväsen, som kunna påkallas.

I 1874 års kungörelse om de enskilda sedelutgifvande bankerna är införd en bestämmelse, som till Eders Kongl. Maj:t öfverlemnar att äfven under nu löpande oktrotid afgöra, om och när rättigheten att utgifva banksedlar å tio och fem kronor skall för de enskilda bankerna upphöra. Såsom känt är, har indragning af femkronesedlarne redan skett, och Eders Kongl. Maj:t har ock antydt en blifvande indragning af den andra sedelvalören å tio kronor, under förutsättning likväl, att betryggande åtgärder för Riksbankens förstärkande derförinnan blefve af Riksdagen vidtagna. Då sålunda i blifvande nya oktrotjer möjligen icke kommer att ingå någon rättighet för de enskilda bankerna att utgifva banksedlar å tio kronor, synes det, som denna omständighet särskildt borde komma under öfvervägande vid utstakande af nya rättsregler för de enskilda bankernas verksamhet och förvaltning; äfvensom att, såsom frågornas inbördes sammanhang ovilkorligen fordrar, *jemväl tages i betraktande hvad som lämpligen bör åtgöras till nödiga förändringar i ordnandet af Riksbanken och dess verksamhet*, på det att densamma må vara i tillfälle att, när indragning af de enskilda bankernas tiokronesedlar kan komma att sättas i verket, icke blott öfvertaga den ökade penningrörelse, som för Riksbanken derigenom måste uppstå, utan jemväl i möjligaste mån åstadkomma de lättnader i den allmänna penningrörelsen, som för närvarande äro af de enskilda sedelutgifvande bankerna med deras afdelningskontor i ganska stor omfattning beredda.

1874 års kungörelse är tillkommen under Riksdagens medverkan, och den för landets ekonomiska väl, enskildes rätt och allmänhetens säkerhet så betydelsefulla lagstiftningen angående enskilda sedelutgifvande banker torde ock vara af den vigt, att den icke heller för framtiden bör annorlunda än gemensamt af Konung och Riksdag vidtagas. Om i densamma komma att ingå särskilda bestämmelser angående betydelsen och tillämpningen af solidarisk ansvarighet för bolagsmännen, lär en blifvande lag härom väl icke kunna stiftas i annan ordning än den, som i 87 § Regeringsformen stadgas.

Med anledning af det anförda får Riksdagen i underdånighet anhålla, att Eders Kongl. Maj:t täcktes låta nu gällande lagstiftning för enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar underkastas revision samt till Riksdagen afgifva förslag till ny lag i ämnet.

Riksdagen framhärdar etc.

Stockholm den 19 April 1881.
